

Էջ 61. տող 6

«Իսկ ջրոյն բնութիւնն գոյ առանձինն, գոյ եւ ի խառնուածսն երիցն եւս մասանցն. յոլովագոյն ի հոյարոյսս եւ սա-կաւագոյն յօդ եւ ի հուր»:

Մենք կը յօժարինք կարդալ ի հոյա-կոյսս: Յայտնի է՝ ջուրի բնութիւնն խառ-նուած է ամէն տարեւոյց հետ, օդը՝ ան-ձրեւ կը բերէ, կրակը՝ կը բորբոքի երբ վրան սակաւ ջուր ցանես՝ տարրալու-ծելով զայն կազմող գազերն. եթէ զայս կը հասկնայ Եղիշէ, հին հասկացողութիւն է. իսկ ջուրն առաւելապէս հողագնտիս մէջ է, հողակոյտեր ծծած են, յորմէ ազ-բիւրներ կը գոյանան: Եւ չոր կարծուած հողն անգամ կը պարունակէ ջուրի գոյա-ցութիւն: Հոյարոյս անհասկանալի կը մնայ:

Էջ 278. տող 3

«Այլ ոչ ինչ եմք ձանձրացեալք իբրեւ զանաստուած ոք, որ չիք այլ ինչ յոյս ի միտս նորա քան որ երեւինս»: Ընթեռ-նուլ յոր կամ յորում չիք այլ ինչ յոյս եւն:

Էջ 278. տող 12

«Եթէ շինուածոց իցեմք ցանկացեալք ունիմք շինուածս յերկինս առանց մար-մնաւոր ձեռագործի, որ ոչ երեւին ձեր ար-քունիքդ առ նոցօք»:

Ընթեռնուլ, «որ ոչ ինչ երեւին ձեր ար-քունիքդ» եւն:

Էջ 293. տող 5

«Ձի ահաւասիկ եկն եհաս եւ մերձեցաւ առ մեզ թշնամին կենաց մերոց եւ պսա-կիչ սուրբ չարչարանաց ծառայիցս Քրիս-տոսի»:—

Յառաջ քան զայս բան Ս. Յովսէփ խօսի վասն տգէտ երիցուն. որ բազմա-

կանին գլուխ բազմեցուցին եւ սուրբ Յով-սէփ ազդմամբ հոգւոյն գուշակեց որ նա քան զամենքն առաջ պիտի ընդունի մար-տիրոսութիւնը. ուստի կը վերջացնէ խօսքը այսպէս. «Եւ զոր օրինակ տեսէք Դուք զեղբայրս զայս ի գլուխ բազմականիս մերոյ, այնպէս սա նախ ընդունելոց է վաղիւ զպսակն ի ձեռն կատարման իւրոյ» (վերջ): Այս տեղ մենք կը նկատենք պա-կաս մը. որպէս զի կցուի հետագայ բա-նին հետ, որ կը վերաբերի առ Մոգպետն: Կ'ենթադրեմ որ Ս. Յովսէփ երիցու քա-ջալերականն աւարտելէն յետոյ՝ խօսքը ուղղեր է առ Մոգպետն եւ քաջալերա-կան խօսքեր ասելէն յետոյ, կ'իմացնէ որ Դենշապուհ հասեր է դատելու եւ դատա-պարտելու զիրենք, որ իւր գլխաւոր թոյնն պիտի թափէր ի գլուխ մոգպետին, ուստի կը շարունակէ. «Ձի ահաւասիկ եկն եհաս եւ մերձեցաւ առ մեզ թշնամին կենաց մե-րոց եւ պսակիչ սուրբ չարչարանաց ծա-ռայիցս Քրիստոսի»:

Չայս իբրեւ ասաց, լուաւ ի նմանէ (ի Մոգպետեմ) բան պնդութեան եւն:

Էջ 342. տող 7

Ս. Սահակ Ռշտունեաց Եպիսկոպոսը հարցապնդելով մոխրանոցի սպասաւոր-ներն, նոքա կը պատասխանեն. «Ձի՞ ի լսելոյ հարցանես զմեզ, այլ հայեաց ընդ առաջիկայ իրսդ զի օրէնսդիրքն մեր ոգւով մտաց միայն կուրացեալ են. այլ թագա-ւորն մեր մարմնով միով ակաւրն կոյր է, այլ ոգւոյն բնաւ չիք իսկ աչք»:

Էջ 342. տող 7

Սամուէլ երէց յԱյրարատոյ՝ ի գեղջէ յԱրածոյ: Արդ կոչի Արազի գիւղ, Սար-տարապատի մօտերը:

Հ. Գ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Շար. տես Բազմ. 1930 էջ 460)

Ը.

Աստուածամհանոյ եւ ընտրեալ սուրբ մի-այնակեացն Գանձակեցի զԾԵ ամ յամա-պատի կեցեալ խոտաճարակ եւ ամտես ի մարդկալն տեսութենէ եկն ի քաղաքս մեր ի տուչութենէ Աստուծոյ առ Ժամայն հրա-ման ի տեսունէ հասեալ փոխեցաւ ի մըշ-տընջեմաւոր կեանսն եւ թաղեցաւ պան-դըխտաւրէն ի գերեզմանս աշխարհականաց եւ դիրք սուրբ ոսկերաց նորա բժշկութիւն սունէ ամենայն ախտաժեւտաց եւ ես Տէր Գրիգոր սահմանեցի զԱստուածամին կիւ-րակէն աւրն յամուն նորա պատարագել զՔրիստոս:

Այս արձանագրութիւնը հրատարակած է նախ՝ 1858ին՝ Սարգիս եպ. Զալալեան¹, յետոյ Հ. Ներսէս Սարգիսեան՝ 1864ին² և 1881ին Հ. Ղեւոնդ Աւիշան³ ու 1913ին ալ Կ. Կոստանեանց⁴: Կը գտնուի Սնիի Ս. Առաքելոց եկեղեցիին հիւսիսակողմեան լուսամուտին ըով, գեղաքանդակ կարմիր խաչվէմի մը ներքեւ, ինչպէս կը զրէ Հ. Աւիշան:

Յայտնի չէ թէ քանի՞ տող է, և ի՞նչ տեսակ գիր ունի. թուականն ալ գրուած չէ, բայց մէջը յիշուած Տէր Գրիգորին անունը ենթադրել կու տայ Հ. Աւիշանի՝ թէ 13րդ դարու սկիզբը եղած ըլլալու է այն:

1. «Ճամայարձորողութիւն ի Մեծ Հայս» հատոր Ա. էջ 10.
2. «Տեղագրութիւն ի Փոքր և Մեծ Հայս» էջ 130.
3. «Շիրակ» էջ 60.
4. «Վիմակամ Տարեգիր» էջ 222.

Հետաքրքրական է Արձանագրութիւնս այն տեսակէտով, զի կը յայտնէ, թէ մի-այնակեաց Գանձակեցիին գերեզմանը ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱԽՏԱԺԵՏԵՐՈՒ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ տուող վայր մը եղած է, կամ եւս՝ ուխտատեղի մը:

Թ.

ԿԱՏԱՐԵՑԱԻ
ՅԱՐՄԱՐՈՒՄԸ ՇԻՆՈՒԱԾՈՑ ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՑԻՍ
ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԷՐ ԹԱԳՈՒՀԻՈՑ ԶԱՊԵԼԻ
Ի ԹՎԻՆ ՀՈՅՈՑ ՈՂ

Հայ Բժշկական Արձանագրութիւննե-րուն ամենէն նշանաւորն է այս, որ կը կրէ Քրիստոսի 1241 թուականը. զայն առաջին անգամ հրատարակած է 1869ին Հ. Ղեւոնդ Աւիշան նախ իր «Յուշիկք Հայրենեաց»-ին մէջ⁵, և յետոյ 1885ին ալ իր «Սխռան»-ին մէջ⁶:

1833ին գտնուած է այն Սիսի կաթո-ղիկոսարանէն մզոն մը հեռու դէպ ի Արե-ւելք:

Երկաթագիր փորագրուած, կը բաղկա-նայ չորս տողէ ու կը յայտնէ 13րդ դա-րու մէջ Զապել թագուհիին հիմնած հի-ւանդանոցը, որու մասին ունիմ մասնաւոր հրատարակութիւն մը 1914ին «Բժիշկի Տարեցոյց»-ին մէջ⁷ և նաեւ 1922ին Կ. Պոլսոյ «ԱՐԱԳԱՅ» թերթին մէջ⁸:

5. «Յուշիկք Հայրենեաց» հտ. Ա. էջ 149-150.
6. «Սխռան» էջ 223.
7. «Բժիշկի Տարեցոյց» 1914 էջ 297-302.
8. «Արագած» Կ. Պոլսոյ 1922.

Ժ.

ԿԱՏԱՐԵՅԱԻ ՅԱՐՄԱՐՈՒՄԸ ՀԻՒԱՆԳԱ-
ՆՈՅԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱԻ ՄԵԾԱԻ ՓԱՌԱՌԲ
ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԷՐ ԹԱԳՈՒՀԻՈՅՆ ԶԱՊԵԼԻ
Ի ԹՈՒԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՈՂ.

Սա ալ կը վերաբերի դարձեալ Զա-
պէլի հիւանդանոցին. և կը գտնուի եղեր՝
ինչպէս կ'աւանդէ Հ. Ղ. Ալիշան¹, շէնքին
դրանը վերեւ:

Մինչեւ 1642 կանգուն՝ բայց կիսաւեր
մնացած է այս շէնքը. 1628ին ՅԱԿՈԲ
ՍՍԵՅԻ սանդուխ ղնելով՝ ելած կարգացած
է այս Արձանագրութիւնը:

13րդ դարու Հայ Բժշկական Պատմու-
թեան խիստ կարեւոր մէկ էջը կը յօրինէ
այս հիւանդանոցը:

ԺԱ.

Ի ԹԱԳԱՌՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱԶԻՄԻՐ ԳՌՈՒԶԻ
ՇԻՆԵՅԻՆ ՀԱՅ ԱՂԱՐԲԵՆ ԶԱՂԲԻՐ ՄԻ
ԹՎ. 2ԺԳ. = (1264)

Այս աղբիւրը՝ որուն արձանագրութիւնը
գտած եմ Հ. Մինաս Վ. Բժշկեանի «Ճա-
նապարհորդարիւն ի Լեհաստան» երկին
մէջ, կը գտնուի եղեր Լոսապրիւր անու-
նով՝ Լեմպերկի Հայ Եպիսկոպոսարանին
հրապարակը կանգնուած սիւնի մը ըովը՝
որ կործանուեր է ապա:

Սակայն Յիշատակարանը՝ որ երկա-
թագիր է, փրկեր ու ազուցեր են սոյն
եպիսկոպոսարանին պատին մէջ: Հ. Մի-
նաս Բժշկեան շատ դժուարութեամբ գայն
կարգացած է 1830ին ու հրատարակած²:

Անի քաղաքէն գաղթած հայերու կողմէ
շինուած է եղեր սոյն Աղբիւրը. կը կրէ
1264 թուականը:

1. «Միտում» էջ 539.
«Բժիշկի Տարեցոյց» 1914 էջ 298-299.
«Արագած» Կ. Պոլսի 1922.
2. «Ճանապարհորդութիւն ի Լեհաստան» Վ. Ե.
Նեպիկ 1830 էջ 99.

ԺԲ.

ԹՎ 2ԻԲ. կամաւն Աստուծոյ ես ԲԼ Հա-
սան հեքիմ որդի Զաքարիայի հեքիմն ապա-
ւինեցա ի սուրբ Յովաննէս ետու ընծա
յԱպրնուց ձորին սաղնդելէր (?) իմ հայրենա
շինեցի Դ դանկն ջաղաց ետու յուխոս.
փոխարէն հատուցին Ե աւր պատարագ ի
տաւնի Զաքարիայի, Բ Զաքարի, ա Շուշկան
ա Զալալին, ա իմ պապին ԲԼ Հասնա. յետ
ելից ինծ առնեն:

Իսրայէլ գրիչ

Այս Արձանագրութիւնը որ 1273 թը-
ւականը կը կրէ, կը գտնուի Հոռոմոսի
վանքի զանգակատան հիւսիսային կող-
մը, անշուշտ երկաթագիր կամ բոլորգիր
փորուած:

Խիստ կարեւոր է այն, զի կը յայտնէ
մեզ 13րդ դարու մէջ ապրած երկու Հայ
բժիշկներու անունը, Զաքարիա հեքիմ և
Բլ կամ Արլ Հասան հեքիմ, որոնց մասին
դժբախտաբար տեղեկութիւններ կը պակ-
սին մեզ:

Այս Արձանագրութիւնը հրատարակած
է նախ՝ 1858ին՝ Սարգիս Եպ. Զալա-
լեան³. յետոյ 1864ին Հ. Ներսէս Սար-
գիսեան⁴, 1881ին Հ. Ղեւոնդ Ալիշան⁵ և
վերջ ի վերջոյ ալ Կ. Կոստանեան 1913ին⁶:

ԺԳ.

Ի Թուականիս Հայոց 21Է, յիշխանու-
թեան Պապաքին եւ Ամիր Հասանայ, ես
Սարգիս եւ որդին իմ Պետրոս շինեցաք
զԱղբիւրս եւ կանգնեցաք զխաչս...

Կը գտնուի Սիւնեաց աշխարհի հարա-
ւային Վայոց ձորի մէջ կանգնուած խաչ-
արձանի մը վրայ որ կը յայտնէ՝ Սար-

3. «Ճանապարհորդութիւն ի Մեծ չայս» էջ 150.
Բ. հատոր էջ 26.
4. «Տեղագր. ի Փոքր և ի Մեծ չայս» էջ 150.
5. «Շիրակ» էջ 22.
6. «Վիմական Տարեգիր» էջ 116.

զիս և որդին Պետրոս անձերէ 1288ին
շինուած աղբիւրի մը գոյութիւնը:
Հրատարակած է զայն նախ Հ. Ղեւոնդ
Ալիշան 1893ին¹, յետոյ Կ. Կոստանեան
1913ին²:

ԺԴ.

Շնորհիւն Աստուծոյ ես Յակոբ երէցս
ըստ կարի մերոյ նորոգեցի զվեճ առու տեղ-
ւոյս բազում աշխատութեամբ որ խախտ
էր ի հիմանց յիշատակ հոգւոյ իմոյ, եւ որք
աւգնական եղին տրաւք. եւ աւանդ գրեց
որ շինած տուն Եկէլ տնանգաց աւթեան
(օթեան) վնի. որ ի գրաց սորին... եսն
ձեռն յիշատակ իմոյ, եւ ի տարին Ժ
աւր, յորս յամուն ի տաւնի իս նիցն. ով
խափանէ դատի յաստուծոյ, կատարիչք
գրոյս աւրինին յԱստուծոյ. ԹՎ. 2ԽԱ:

Աշտարակ գիւղի Կարմիր կոչուած
եկեղեցիին հարաւային որմին վրայ փո-
րագրուած է այս Արձանագրութիւնը 1292
թուին, և կը յայտնէ թէ ՅԱԿՈԲ անուն
երէց մը ոչ միայն տեղւոյն խանգարուած
ջրաբեր առուն կը նորոգէ, այլ և՛ կը
հաստատէ յատուկ տուն՝ իբր օթեան
տնանկներու, գուցէ և հիւանդներու:
Հրատարակուած է այն 1858ին Շահ-
խաթունեանէ³ և 1913ին ալ Կ. Կոստա-
նեանէ⁴:

ԺԵ.

ԹՎ. 2ԾԹ. Ամապագի Ամիր սպասա-
ւար Շահանշահի Մծիկնաւ բարձու խուցէս
Մաթէս եւ իմ կենակիցս Թէնի եւ իմ եղ-
բեր Մարկոս յայս Ժամս որ Պարոն ողոր-
մեցաւ զվանքս մեզ Երէտ վաղ բարեպաշտ
Տիգրան ջուր էր բերել ի վանքս ու ի յան-
տիրութենէ խաղտել էր ու կտրել մեր վա-

սն արեւշատութեան Պարոն Շահանշի եւ
խուանդակն եւ իրենց որդուն Զաքարի եւ
վասն մեր հոգուս յիշատակ բերաք զջուրս
եւ հաստատեցաք յիշեցէք ի Քրիստոս:

Կը գտնուի Անիի Ս. Լուսաւորիչ եկե-
ղեցիին արեւելեան կողմը, երկաթագիր
փորագրուած՝ 1310 թուականով, և կը
յայտնէ՝ թէ Ամիր սպասաւար Աթապէկի
ազգական թէ ծառայող՝ Մարկոս և իւր
կիներ Թէնի ու եղբայրը Մարկոս, կը վե-
րանորոգեն եկեղեցիին խանգարուած ջրու-
ղիները, զորս բարեպաշտ Տիգրան ոմն
շինել տուած է եղեր աւելի առաջ Ժա-
մանակաւ:

Այս Արձանագրութիւնը հրատարակած
է նախ 1864ին Հ. Ներսէս Սարգիսեան⁵
և 1881ին ալ Հ. Ղեւոնդ Ալիշան⁶:

Ծանօթ. Հոս հարկ կը համարիմ գրել
թէ 1847ին հրատարակուած Կ. Պոլսոյ
Հայաստան թերթին մէջ՝ գտած էի 1410
թուականը կրող Աղբիւրի մը Արձանա-
գրութիւնը՝ որ էր.

Սուրբ աղբիւրս խաչաջուր, շինեաց
Շուշկան իս(անուն) վասն ի(ւր) անցաւորաց
հոգ(ւոցն), բոլորովն տնկեաց տանձենիս
Շիրակ գաւառին, յիշատակ վասն իւր
Հաւուն եւ Պապուն: ԹՎին, ՊԾԹ:

Եւ գրուած էր՝ հետեւեալ տեղեկու-
թիւնը.

«Արտաշէն... կը գտնուի Սեւ ծովին
«եզերքը, ուր կը հաստատուին Անիէն
«գաղթող իշխաններ, մէկը Համալ անուն
«և միւսը Արտազ, որոնք մէկգմէկի հետ
«ազգական ըլլալով, իրենց թափառակա-
«նութեան մէջ մէկգմէկէ չեն բաժնուիր,
«և երբ հոս կիջնան նէ՝ Արտազը այս

1. «Տեղագրութիւն ի Փոքր և ի Մեծ չայս» էջ 128.
6. «Շիրակ» էջ 79.
7. «Հայաստան» Ա. տարի, Կ. Պոլս, Թիւ 49,
31 Մայիս 1847.
1. «Միտում» էջ 174.
2. «Վիմական Տարեգիր» էջ 129.
3. «Ստորագրութիւն Կաթողիկէ Եջմիածնի և
հինգ զաւուացն» հատոր Բ. էջ 88.
4. «Վիմական Տարեգիր» էջ 135.

«տեղը սիրելով՝ այս տեղերուն այն ա-
«տենուան կոմսը Գալօ Բալօ՝ կու տայ
«իրեն, որ իր գերդաստանովը բնակի
«հոն. և հարկաւ Համամին ալ հիմա-
«կուան Համշէն ըսված տեղը տուած է.
«ուրիշ աստանդականներ ալ երբ ասոնց
«այս տեղուանը բնակութիւն ձեռք բե-
«րելը կը լսեն, շատեր ալ կու գան և
«այսպէս մեծ շինութիւն կընեն, ու Հա-
«մամին շէնցուցած երկիրը Համամաշէն
«Համշէն կանուանեն, և այս տեղս ալ
«որ Արտազով շէնցած էր, Արտազշէն
«կամ Արտազաշէն կանուանեն, և երբ
«այս անունը Հայոց բերնէն Տաճիկներու
«կամ Լազերուն անցած կըլլայ՝ իրենց
«լեզուին յարմարութիւնովը հնչելէն Ար-
«տաշէն եղած է:

«Մուշեղ Արծիւեան երբ Արտաշէն գա-
«ւաոր կը հասնի կը հիւրընկալուի Շահին
«գատէ Մէհմէտ աղային տունը, որուն
«համար կը գրէ թէ Արտազու Պալատն
«է եղեր և թէ անոր հարեմին մէջ գտեր
«է հետեւեալ Արձանագրութիւնը:

«Ես Արտազ իշխան Շիրակ գաւառի Հա-
«յոց, որ եմ հօրեղբորորդի Համամ իշխա-
«նին Անույ, Թողի գերկիր իմ յափշտակու-
«թիւն Թուրքաց եւ եկի առ աստուածա-
«տուր Գալօ Բալայ կոմսն գաւառին յորմէ
«ընկալայ զայս բարեբեր երկիր ի բնակու-
«թիւն գերդաստանիս եւ իմ հալալ ար-
«դիւնքով շինեցի զայս պալատս ի ժառան-
«գութիւն իմ գաւառաց, Սարգսին, Պա-
«յազատին եւ Մուշեղին, Թուլին Պ. Կ.

«Արտաշէնի մէջ ուրիշ Արձանագրու-
«թիւններ ալ կան եղեր մատուոյ մը խո-
«րանին վրայ սապէս.

«Տէր Ստեփաննոս եպիսկոպոս Շիրակ
«գաւառի Հայոց, Աւծեցի Սուրբ Մատուռս
«սրբոյն Ստեփա(նո)սի (նա) խ(ալ) կայի,
«Պիթ:

«և այդ մատուոյն դրանը վրան ալ՝

«Մատուռ Սուրբ Ստեփաննոսի շ(ին)ե(աց)
«շուշան խաթուն Արտազ իշխանի վասն
«իւր ծն(ող)աց հոգ(ւոց)ն Աբդուլմսեֆին եւ
«Լուսնազարդին Պիթ Հայոց Թուլին:

«Ասոնց կարգին է Աղբիւրին Արձա-
«նագրութիւնը որ Արտաշէնի մէջ բաց
«գաշտի մը մացառներու ներքեւ կը գրու-
«նուի եղեր:

Առաջին անգամ երբ պատահեցայ այս
Արձանագրութիւններուն, յափշտակուելով
յափշտակուեցայ, երբ կը տեսնէի թէ
Մուշեղ Արծիւեան անուն անձ մը անձամբ
ճամբորդեր է այդ տեղերը ու իւր մատ-
ներովը ընդօրինակեր է Աղբիւրին ու հետը
միւս Արձանագրութիւնները որոնք՝ 1395,
1400, 1410, 1411 թուականներու հա-
յութեան յիշատակը մեզի ցոյց կու տան.
բայց՝ ի մեծ ցաւ սրտիս, թղթատելով
Հայաստանի յաջորդ երկու թիւերը կար-
գացի՝ որ ասոնք բոլորն ալ շինծու ու
կեղծ են եղեր, (տես Հայաստան թիւ յու-
նիսի 1847): Կեղծ այո՛, ուրկէ պէտք է
որ մենք ալ խաբուինք այսօր:

(Շարունակելի)

Տ. Վ. Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ԵՂԵՆԵՆ

Ո՛վ դու բարեկամ այրած սրտերու,
ԱՆՇԱՆ

Կարօտըդ սրտիս, երկիր հայրենի,
Խոշնկով, համբոյրով ոշխտ կոշ գաւթ քեզի.
Որքերս ազագուն, այգիս է տրիստը
Արիւնէն աշխարհ տաշտերըս քաշտը.
Ես ո՛րք քոտորեմ շուշանքս երեք,
Ոռկից վարդ քաղեմ վարդանի նշեր:

Հսկայ Մասիսի պորփիւր կողերէն
Քաջերը Յեղիս դէպ՝ ինձ կը վարգեն.
Ոռկից ձեր շուրթին քերքերը վարդի,
Ո՛ր հնձանէն ներկեց ձեզ վառ ծիրանի.
Կանդաղած ձեր յոյսն յաշտո՞ւնքեան ծոց,
Դոշք ալ ինձ նշանն ունիք սրտի խոց:

Ոսկեղէն դարձ վրձիտ քիշրեղէն
Գետ է կը հոսի անմահ Եղիշէն.
Արցունքով մըտած սիրտը վարդանի
Երբն ամբիժ արիւն, ոչ ծով ծիրանի.
Այդ ծովէն՝ Հայոց փառքերն անաղարտ,
Ամեն հայ՝ վարդան, ամեն ծիլն է վարդ:

Աղո՛ւ Եղիշէ, իմ գետ հայրենի,
Հոգին Հայրերուս, քարքառ Եղեմի.
Մէրդը քարասան սրտիս արիւնտ,
Դաշտիլն՝ անէճքըդ շանք մահահոտ.
Երգէ՛ արտասուէնք, արցունքով պատենք
Արտագոշ դաշտին մեր քաջերն անկենդ:

Ծարաւի կոյսեր, Յեղիս պաշտելի,
Այրած հոն՝ դարձէք Շուշան վարդենի.
Դէպ ի գետն Հայոց, Հայոց պարանի,
Ուր սէր — արիւնով այրիս վարդանի.
Խաչ — Սուրբ մէքիդ փառոշամ դիցազուն,
Պանեւ ողջ, ազատ՝ Հայ Հաշտաքն ոչ Տոն:

Հ. ԵՂԻՍ ՓԷՉԻԿԵԱՆ